

УДК 373.3/5.018.32.043.2-056.2/.3(477.53-25)
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1255788>

МАРИНА ГРИНЬОВА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3912-9023>
(Полтава)

АЛЕФТИНА КЛЮЧИНСЬКА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5388-8707>
(Полтава)

ЛЮБОВ КУТОРЖЕВСЬКА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8639-7958>
(Полтава)

**ІНКЛЮЗИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ УЧНІВ В УМОВАХ
«ЦЕНТРУ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ» ІМЕНІ
СОФІЇ РУСОВОЇ**

Розглянуто навчально-виховну діяльність школи-інтернату, дошкільного відділення, навчально-виховного комплексу як можливості пансіону для проживання, харчування та оздоровлення дітей, що формує компетентності вихованця, забезпечує інклюзивною формою навчання осіб з особливими потребами, поєднує «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової та створює можливості в задоволенні територіальної громади якісними освітніми та соціальними послугами.

Завдяки реформуванню інтернатних закладів утворюються заклади нового типу, зокрема: Княгининівська спеціалізована школа-інтернат I-III ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» обласного підпорядкування Волинської обласної ради, Люблинецька спеціалізована загальноосвітня I-III ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» (Ковельський район Волинської обл.), Головнієньська та Затурцівська спеціальні школи-інтернати «Центри освіти та соціально-педагогічної підтримки»; Полтавську спеціалізовану школу-інтернат №2 імені Н.К. Крупської реформовано на Полтавську спеціалізовану школу-інтернат №2 I-III ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради, що створює широкі можливості для задоволення територіальної громади у навчанні та формуванні компетентностей дітей, починаючи з дошкільного віку, акумулює навчально-виховну діяльність школи-інтернату, дошкільного відділення, НВК, маючи всі можливості пансіону для проживання, харчування та оздоровлення дітей; формує різні компетентності вихованця; розвиває здібності та таланти дітей у гуртках художньо-естетичного, технологічного, гуманітарного напрямів, вирішує проблему інклюзивної освіти; допомагає у корекції психофізичного та мовленнєвого розвитку.

Нововведенням закладу на сьогоднішній день є те, що освітнє середовище адаптовано до особистості вихованця, адже навчаються як обдаровані діти, так і діти з особливими освітніми потребами: тому окрім класів, що навчаються за програмою загальноосвітньої школи, у закладі функціонують класи з поглибленим вивченням окремих предметів, а для дітей з особливими освітніми потребами створені групи з інклюзивною формою навчання. Для дітей із мовленнєвими порушеннями у дошкільному відділенні створені логопедичні групи для проведення корекційних занять.

Ключові слова: *Інклюзивна форма навчання, умови «Центру освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової, Державна цільова соціальна програма реформування системи закладів для дітей-сиріт та*

дітей, позбавлених батьківського піклування, освітнє середовище, індивідуальна програма розвитку, додаткові освітні та соціальні проблеми учня, психолого-педагогічна допомога, характеристика учня, навчальні предмети, адаптація навчальних підходів, індивідуальний навчальний план, джерела інформації в процесі індивідуальної програми розвитку.

Актуальність проблеми. На початку III тисячоліття радикально змінюється державна освітня політика в Україні. Входження України в європейське освітнє середовище, інтеграція національної системи освіти у світову й орієнтація на європейські та світові стандарти зумовили впровадження у зміст сучасної освіти компетентнісного підходу. Як відмічає З. Слєпкань, нова парадигма як пріоритетне завдання освіти орієнтована на інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку, а також набуття компетенції, ерудиції, формування творчості, культури особистості [3]. В умовах кардинальної перебудови системи освіти головною метою закладу освіти є становлення соціально зрілої, творчої особистості – громадянина України, здатного до свідомої суспільної діяльності та збагачення на цій основі надбань народу. Нині значна увага звертається на формування життєвої компетентності учнів, яка характеризується багатьма чинниками, оскільки саме компетентності є тими індикаторами, що дозволяють визначити готовність учнів-випускників до дорослого життя, подальшого особистісного розвитку й до активної участі у житті суспільства; на розроблення і втілення в життя освітніх інновацій, що якісно змінюють зміст, структуру, форми, методи, засоби, технології навчання і виховання.

Аналіз останніх досліджень. На виконання Державної цільової соціальної програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 року № 1242, наказу Міністерства освіти і науки України від 05.10.2009 № 915 «Про затвердження заходів на виконання II етапу Державної цільової соціальної програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», та згідно з Концепцією Державної програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, основною метою є створення умов для реалізації права на розвиток у сім'ї, виховання за місцем їх походження, в Україні відбувається забезпечення соціального захисту таких дітей: створюються умови для реалізації права кожної дитини мати свою сім'ю, – стверджують сучасні дослідники [1, 2, 4, 5]. Нині вивчається і запроваджується міжнародний досвід сімейних форм виховання дітей, змінено фінансування дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування – розроблено новий механізм «гроші ходять за дитиною»: фінансування виділяється не на заклад опіки, а на саму дитину. Завдяки реформуванню інтернатних закладів утворюються заклади нового типу, зокрема: Княгининівська спеціалізована школа-інтернат I-III ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» обласного підпорядкування Волинської обласної ради, Люблинецька спеціалізована загальноосвітня I-III ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» (Ковельський район Волинської обл.), Головніньська та Затурцівська спеціальні школи-інтернати «Центри освіти та соціально-педагогічної підтримки»; Полтавську спеціалізовану школу-інтернат №2 імені Н.К.Крупської реформовано на Полтавську спеціалізовану школу-інтернат №2 I-III ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради. Також з метою створення організаційно-правових засад розбудови нової української школи, реформування системи інституційного навчально-виховного середовища та забезпечення права дитини на виховання в сім'ї Урядом України прийнято рішення про припинення з 1 вересня 2017 року набору учнів до підготовчого та першого класів спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей із затримкою психічного розвитку, забезпечивши їх навчання в інклюзивних та спеціальних класах загальноосвітніх навчальних закладів за місцем проживання дітей (постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 753 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585»).

Метою дослідження є описати інклюзивну форму навчання учнів в інноваційному освітньому закладі «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової.

Виклад основного матеріалу. «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» – інноваційне освітнє середовище, що створює широкі можливості для задоволення територіальної громади у навчанні та формуванні компетентностей дітей, починаючи з дошкільного віку. Мета

діяльності «Центру освіти та соціально-педагогічної підтримки» – соціалізація особистості в умовах інноваційного середовища. «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» виконує соціалізуючу функцію; створює можливості в задоволенні територіальної громади якісними освітніми (комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання [6]) та соціальними (підтримує спектр пільгових категорій сімей, забезпечує рівний доступ до освіти дітей з різних категорій сімей) послугами. «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» акумулює навчально-виховну діяльність школи-інтернату, дошкільного відділення, науково-виховний комплекс, маючи всі можливості пансіону для проживання, харчування та оздоровлення дітей; формує різні компетентності вихованця; розвиває здібності та таланти дітей у гуртках художньо-естетичного, технологічного, гуманітарного напрямів, вирішує проблему інклюзивної освіти; допомагає у корекції психофізичного та мовленнєвого розвитку.

Найважливішим нововведенням закладу на сьогоднішній день є те, що освітнє середовище адаптовано до особистості вихованця, адже навчаються як обдаровані діти, так і діти з особливими освітніми потребами: тому окрім класів, що навчаються за програмою загальноосвітньої школи, у закладі функціонують класи з поглибленим вивченням окремих предметів, а для дітей з особливими освітніми потребами створені групи з інклюзивною формою навчання. Для дітей із мовленнєвими порушеннями у дошкільному відділенні створені логопедичні групи для проведення корекційних занять.

Інклюзивне навчання визначається як процес включення дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітні навчальні заклади, і забезпечення права на одержання освіти, якість якої не відрізняється від освіти здорових дітей. Це положення відображено в міжнародних і українських нормативно-правових документах, зокрема: Всесвітній декларації «Освіта для всіх», Саламанській Декларації, Програмі дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами, Дакарській Декларації – міжнародних, а також в українських нормативно-правових документах, а саме: Законі України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, Законі України від 23.05.2017 р. № 6437 «Про внесення змін до закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг», Концепції розвитку інклюзивної освіти, Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, Положенні про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах та інші (особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту). У листі Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 1/9-315 «Про структуру навчального року та навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів у 2017/2018 навчальному році» визначено основні підходи щодо організації навчально-виховного процесу у ЗНЗ.

Для організації інклюзивного навчання для дитини з особливими освітніми потребами батьки (опікуни) подають заяву до обраної загальноосвітньої школи (за місцем проживання), а також висновок психолого-медико-педагогічної консультації (для визначення переліку спеціальних і додаткових послуг для дитини з особливими освітніми потребами).

Відповідно до постанови КМУ від 9 серпня 2017 року №588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» вносяться зміни до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, а саме:

– керівник загальноосвітнього навчального закладу на підставі заяви батьків або законних представників дитини з особливими освітніми потребами, висновку психолого-медико-педагогічної консультації та за підтримки відповідного органу управління освітою організовує клас з інклюзивним навчанням, створює необхідну матеріально-технічну та навчально-методичну базу, здійснює добір відповідних педагогічних працівників тощо;

– для забезпечення ефективності навчально-виховного процесу у класі з інклюзивним навчанням кількість учнів з особливими освітніми потребами становить: одна - три дитини із числа дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, зниженим зором чи слухом, легкими інтелектуальними порушеннями тощо; не більш як двоє дітей із числа дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення, у тому числі з дислексією, розладами спектра аутизму, іншими складними порушеннями розвитку (порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з інтелектуальними порушеннями чи затримкою психічного розвитку) або тих, що пересуваються на візках;

– тривалість групового корекційно-розвиткового заняття становить 35-40 хвилин, індивідуального – 20-25 хвилин. Групи наповнююваністю два – шість учнів комплектуються відповідним спеціалістом з урахуванням однорідності порушень та рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації. Корекційно-розвиткові заняття проводяться вчителями-дефектологами (корекційними педагогами) та практичними психологами;

– відповідно до індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності на кожного учня з особливими освітніми потребами складається індивідуальна програма розвитку за формою, яка забезпечує індивідуалізацію навчання, визначає конкретні навчальні стратегії та підходи. Індивідуальна програма розвитку, – стверджує Закон «Про освіту», – документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців (заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителі, асистент вчителя, психолог, вчитель-дефектолог та інші) з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання. Години, визначені для проведення корекційно-розвиткових занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження учнів з особливими освітніми потребами. Корекційно-розвиткові заняття проводяться з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учня.

Індивідуальна програма розвитку розробляється групою фахівців (заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителі, асистент вчителя, психолог, вчитель-дефектолог та інші) із обов'язковим залученням батьків, або осіб, які їх замінюють, з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання дитини з особливими освітніми потребами допомагає в організації навчально-виховного процесу в класі з інклюзивним навчанням. Асистент учителя надає допомогу учням з особливими освітніми потребами в організації робочого місця; проводить спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб; допомагає концентрувати увагу, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю учня; співпрацює з фахівцями, які безпосередньо працюють з дитиною з особливими освітніми потребами та приймають участь у розробленні індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану; забезпечує разом з іншими працівниками здорові та безпечні умови навчання, виховання та праці; веде встановлену педагогічну документацію.

Індивідуальна програма розвитку містить такі розділи:

1. Період виконання.
2. Загальна інформація про дитину: ім'я та прізвище, вік, телефони батьків, адреса, проблема розвитку (інформація про особливі освітні потреби), дата зарахування дитини до школи та строк, на який складається програма.

3. Відомості про особливості розвитку учня. Група фахівців протягом 1-2 місяців (в залежності від складності порушення) вивчає можливості та потреби дитини, фіксує результати вивчення, зокрема: вміння дитини, сильні якості та труднощі, стиль навчання (візуальний, кінестетичний, багатосенсорний та інші, особливо якщо один зі стилів домінує), у чому їй потрібна допомога; інформація щодо впливу порушень розвитку дитини на її здатність до навчання (відомості надані психолого-медико-педагогічною консультацією). Вся інформація повинна бути максимально точною, оскільки вона є підґрунтям для подальшого розроблення завдань. Наприклад: «У Дениса відмічаються труднощі у навчанні внаслідок несформованості передумов інтелектуальної діяльності. Загальний недорозвиток мовлення III рівня. Запас знань та загальних уявлень про оточуючий світ низький. Недостатня сформованість мисленнєвих операцій (невміння аналізувати, зіставляти, порівнювати предмети). Знижений рівень інтелектуальних процесів, – запис у таблиці «Короткий зміст», а в «Джерело інформації» пишемо: «Витяг з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації від 03.10.2017 №285, результати індивідуальних спостережень, психодіагностичних методик практичного психолога, логопеда, вчителя».

4. Наявний рівень знань і вмінь учня. Педагог аналізує відповідність вимог навчальної програми та методів навчання, що використовуються на уроці, актуальним і потенційним можливостям дитини з особливими освітніми потребами та з'ясовує, у чому учень потребує підтримки і якого характеру. Ця характеристика повинна містити опис освітніх галузей, в яких учень має

труднощі, його сильні сторони; ситуації в яких учень потребує допомоги та які має освітні потреби, зокрема: «Самостійно списувати нескладні тексти з підручників – розвиток навичок письма»; «Здатність до саморегуляції поведінки в освітньому середовищі за умови контролю вчителем – формування навичок саморегуляції поведінки»; «Концентрація уваги при виконанні навчальних завдань в умовах стимуляції вчителем – розвиток уваги»; «Слухове і зорове сприймання дозованого навчального матеріалу – розвиток зорового і слухового сприймання»; «Відтворення дозованого навчального матеріалу – розвиток запам'ятовування»; «Списування текстів на середньому рівні якості – розвиток дрібної моторики руки»; «Покращення звуковимови та усіх компонентів мовлення – корекція мовленнєвих вад», «Адекватна орієнтація в часі-просторі освітнього середовища – розширення обсягу знань і уявлень про оточуючий світ»

5. Додаткові освітні та соціальні потреби учня. Учителю (асистенту) записує: «Потребує заняття з логопедом, практичним психологом» і фіксує спеціальні та додаткові освітні послуги. В індивідуальній програмі розвитку фіксується розклад занять з відповідними фахівцями (логопедом, практичним психологом чи іншими спеціалістами), вказується кількість і тривалість таких занять з дитиною.

6. Психолого-педагогічна допомога, що надається під час проведення у позаурочний час корекційно-розвиткових занять – у даному розділі фіксуються заняття з розвитку стійкості уваги, довільності запам'ятовування, переходу від предметно-практичних до наочно-дійових проявів у мисленні, вказується фахівець, який проводить заняття (практичний психолог), вказується місце, дата і періодичність проведення заняття, а також заняття, спрямовані на подолання дислексії, які проводить логопед. Наприклад, «Вправи на розвиток стійкості уваги, корекція емоційно-психічних станів у ситуації підвищених вимог – практичний психолог», «Розвиток усіх компонентів мови, покращення стану звукової мови, розвиток фонематичного слуху і сприймання – логопед».

7. Характеристика учня – розділ, у якому характеризуються сфери розвитку дитини, наприклад, «емоційно-вольова», далі подається стисла її характеристика: «порушення емоційно-вольової регуляції в умовах підвищених вимог до навчання», то в розділі «заплановані дії» пишемо: «методики підвищення емоційно-вольової регуляції навчальної діяльності (за окремим графіком)», а в «очікувані результати» зазначаємо: «формування емоційної зацікавленості та вольової спрямованості через самостійне, послідовне виконання діагностичних методик». Якщо ж фізична сфера розвитку характеризується як «незначні порушення опорно-рухового апарату», то запланованими діями є «вправи з ритміки, індивідуальний підхід на уроках фізкультури», а очікуваними результатами – «покращення координації рухів». Якщо когнітивна сфера розвитку характеризується як «знижений рівень довільності пізнавальних процесів (уваги, пам'яті, мислення)», то запланованими діями є «методики з розвитку довільності пізнавальних процесів (за окремим графіком)», а очікуваними результатами – «ставити та утримувати мету діяльності, планувати дії, використовувати самоконтроль на всіх етапах діяльності, оцінювати процес і результат діяльності». Якщо мовленнєва сфера розвитку характеризується як «значні порушення звуковимови, елементів лексикиграм, фонетико-граматичний недорозвиток. Недорозвинені усі компоненти мови, наявні аграматизми у мовленні. Недостатній розвиток фонематичного слуху і сприймання», то запланованими діями є «робота над удосконаленням звуковимови та всіх компонентів мовлення (за окремим графіком)», а очікуваними результатами – «покращення стану звуковимови, компонентів мовлення, мовлення в цілому». Якщо соціальна сфера розвитку констатує: «недостатній рівень формування комунікативних навичок, впертість, соціальні навички перебувають на етапі формування», то запланованими діями є «індивідуальна корекційна робота соціального педагога і практичного психолога з розвитку комунікативних навичок (за окремим графіком)», а очікуваними результатами – «вступ дитини у контакт, зняття скутості, тривожності, дати можливість стати більш активним, відчути себе впевненим, потреба змінити свою поведінку».

8. Навчальні предмети (у разі, коли потенційні можливості учня не дають змоги засвоїти навчальну програму, що призводить до необхідності розроблення адаптованої або модифікованої програми). При складанні індивідуальної програми розвитку необхідно проаналізувати, які адаптації (зміна характеру подачі матеріалу, не змінюючи зміст або концептуальну складність навчального завдання, зокрема: пристосування середовища, адаптація навчальних підходів, адаптація матеріалів) та модифікації (подача матеріалу шляхом зміни змісту або концептуальної складності навчального завдання: скорочення змісту навчального матеріалу; модифікація навчального плану або цілей і завдань, прийнятних для конкретної дитини, корекція завдань, визначення змісту, який необхідно засвоїти) слід розробити для облаштування середовища, застосування належних навчальних методів, матеріалів, обладнання, урахування сенсорних та інших потреб дитини.

9. Адаптація навчальних підходів – педагоги зосереджують увагу на психолого-педагогічній адаптації: використання засобів концентрації уваги, виконання завдання за зразком, спрощення змісту навчального матеріалу, зменшення і дозування об'єму навчальних завдань. Пристосування середовища: доступність, інтенсивність освітлення, зменшення рівня шуму в класі, приміщення для усамітнення, інше – записує вчитель, а також конкретизує особливості як психолого-педагогічної адаптації: збільшення часу на виконання завдань, чергування видів діяльності, виконання завдань за зразком, вид та частота релаксації, використання засобів концентрації уваги, так і адаптації навчального матеріалу: адаптація навчальних посібників, наочних матеріалів, картки-підказки, використання друкованих текстів з різним розміром шрифтів, інше. За необхідності вказують на необхідне спеціальне обладнання.

10. Індивідуальний навчальний план – записи веде учитель, де визначає перелік предметів та кількість годин для їх вивчення. Наприклад, математика – 4 години на тиждень. Цілі навчання: вміння використовувати математичні знання для розв'язування навчальних завдань та завдань пізнавального характеру; розвиток сприймання під час виконання математичних задач та дій самоконтролю; формування навичок самостійного виконання обчислення та розв'язування задач за зразком. Зміст уроків: прості математичні операції (усна і письмова нумерація чисел в межах 100, додавання і віднімання чисел в межах 100, таблиця множення чисел, назви компонентів і результати дій додавання, віднімання, множення і ділення і т. д. Педагогічні технології, спрямовані на досягнення мети: використання ігрових технологій, малюнків із кольоровими і схематичними зображеннями предметів, чергування видів діяльності, зміна темпу занять, вибір та дозування навчального матеріалу. Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма розробляються відповідно до особливостей інтелектуального розвитку учня.

11. Джерела інформації в процесі розроблення індивідуальної програми розвитку: висновок психолого-медико-педагогічної консультації, попередня індивідуальна програма розвитку, батьки/опікуни, учень, інші.

12. Члени групи з розроблення індивідуальної програми розвитку – записи веде учитель (асистент учителя).

13. Узгодження індивідуальної програми розвитку з батьками/законними представниками та учнем у разі, коли йому виповнилося 16 і більше років

14. План консультування батьків/законних представників у процесі розроблення/виконання індивідуальної програми розвитку.

15. Моніторинг стану розвитку учня та його навчальних досягнень.

Індивідуальна програма розвитку розробляється на один рік. Двічі на рік (за потребою частіше) переглядається з метою її коригування. Зокрема, коли у дитини виникають труднощі у засвоєнні визначеного змісту навчального матеріалу, чи навпаки виникає необхідність перейти до наступного рівня складності виконання завдань.

Навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється відповідно до робочого навчального плану школи, за навчальними програмами, підручниками, посібниками, рекомендованими Міністерством освіти та науки України для загальноосвітніх навчальних закладів.

Для дітей з особливими освітніми потребами, які мають інтелектуальні порушення та зі складними вадами розвитку (вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку) на основі робочого навчального плану школи розробляється індивідуальний навчальний план з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації та на основі Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

Індивідуальний навчальний план визначає перелік навчальних предметів, послідовність їх вивчення, кількість годин, що відводяться на вивчення кожного предмета за роками навчання, та тижневу кількість годин. У плані враховуються додаткові години на індивідуальні і групові заняття, курси за вибором, факультативи тощо. Для проведення корекційно-розвиткових занять в індивідуальному навчальному плані учня передбачається від 3 до 8 годин на тиждень (кількість годин визначають відповідні психолого-медико-педагогічні консультації).

При складанні індивідуальної навчальної програми педагога в першу чергу аналізують відповідність вимог навчальної програми та методів, що використовуються на уроці, актуальним і потенційним можливостям дитини з особливими освітніми потребами. До складання індивідуальної

навчальної програми залучаються батьки, які повинні мати чітке уявлення про те, чому навчання дитини потребує розроблення індивідуальної навчальної програми. Така співпраця забезпечить інформування батьків про потенційні можливості дитини, динаміку її розвитку та врегулює комплекс суперечливих питань, які виникають між батьками та вчителями в процесі навчання дитини.

Система оцінювання навчальних досягнень учнів повинна бути стимулюючою і здійснюватися за критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.04.2011, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 р. за №566/19304. Оцінювання навчальних досягнень учнів з розумовою відсталістю, зі складними вадами розвитку, які навчаються за індивідуальним навчальним планом і програмою, здійснюється за обсягом матеріалу, визначеним індивідуальною навчальною програмою.

Висновок. Таким чином, акумулюючи навчально-виховну діяльність школи-інтернату, дошкільного відділення, навчально-виховного комплексу, маючи всі можливості пансіону для проживання, харчування та оздоровлення дітей, формуючи різні компетентності вихованця, забезпечуючи інклюзивною формою навчання осіб з особливими освітніми потребами, «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової створює можливості в задоволенні територіальної громади якісними освітніми та соціальними послугами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Комарова Н.М., Пеша І.В. Методичні рекомендації для соціальних працівників, державних службовців щодо розвитку сімейних форм виховання / К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2006. – 96 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 753 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585»
3. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.
4. Соціальна педагогіка : підручник / [за заг. ред. проф. А. Й. Капської]. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.
5. Харченко С.Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: монографія / С.Я. Харченко. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 320 с.
6. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

REFERENCES:

1. N.Komarova, I.Piesha. The methodical recommendations for social workers, civil servants on the development of family forms of education / K.: State Institute of Family and Youth Problems, 2006. – 96 p.
2. The resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 26, 2016. № 753 «Amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 23, 2003. No 585»
3. Z. Sliepan. Scientific principles of pedagogical process in high school. – K.: High school, 2005. – 239 p.
4. Social pedagogy: textbook / [edit. prof. A.Kapska]. – K.: Center of Educational Literature, 2006. – 468 p.
5. S. Kharchenko. Socialization of children and you thin the process of social and pedagogical activity: the ory and practice: monograph / S. Kharchenko. – Lugansk: Alma-mater, 2006. – 320 p.
6. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

MARINA GRINOVA
ALEFINA KLYUKHYNSKA
LYBOV KUTORZHEVSKAYA

INCLUSIVE FORM OF TEACHING IN THE "SOFIA RUSOVA CENTER FOR EDUCATION AND SOCIAL-PEDAGOGICAL SUPPORT"

The educational activity of the boarding school, the preschool department, the educational complex were considered, as the possibility of a boarding house for living, feeding and rehabilitation of children, which forms the competence of the student, provides an inclusive for moftraining for people with special needs, combines Sofia Rusova Center for Education and Social and Pedagogical supporting and creates opportunities to meet the territorial community with high-quality educational and social services. Due to the reformation of residential institutions, institutions of the new type are formed, name: Kni-

ahyniv specialized I-III grades boarding school «Center for education and social-pedagogical support» of Volyn Regional Council submission, Liublynets specialized school I-III grades «Center for education and social-pedagogical support» (Kovel region of Volyn region), Holovne and Zaturtsiv special boarding schools «Center for education and social-pedagogical support»; Poltava N.Krupska specialized boarding school №2 has been reformed into Poltava specialized I-III grades boarding school №2 "Sofia Rusova center for education and social-pedagogical support" of Poltava region council, that creates the widest opportunities to satisfy the local community in education and formation of children's competencies, starting from preschoolage, accumulates the educational activity of the boarding school, preschool department, Educational complex, having all the possibilities of a boarding house for accommodation, feeding and rehabilitation of children; forms different students competencies; develops abilities and talents of children in studios of artistic-aesthetic, technological, humanitari and irections, solves the problem of inclusive education; helps in correction of psycho physical and speech development.

The modernization of the institution is that the educational environment is adapted to the personality of the student, since both gifted children and children with special educational needs study at school: therefore, in addition to the students are taught with the program of a general education school, there are classes at school with in-depth of certain subject function in the institution, and groups with an inclusive form of education are created for children with special educational needs. For children with speech disorders in the preschool department, have been established the logopedic groups for correctional activities.

Key words: *Inclusive form of education, conditions of "Sofia Rusova center for education and social-pedagogical support", State target social program for reforming the system of institutions for orphans and children deprived of parental care, educational environment, individual development program, additional educational and social problems of the student, psychological and pedagogical help, characterization of the student, educational subjects, adaptation of educational approaches, individual curriculum, sources of information in the process of an individual development program.*

Одержано 21.01.2018р.